

Nr 81.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 5 mars 1937 (nr 61) angående åtgärder för att förhindra frivilligas deltagande i inbördeskriget i Spanien m. m.; given Stockholms slott den 4 februari 1938.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 5 mars 1937 (nr 61) angående åtgärder för att förhindra frivilligas deltagande i inbördeskriget i Spanien m. m.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

K. G. Westman.

F ö r s l a g

till

L a g

om fortsatt giltighet av lagen den 5 mars 1937 (nr 61) angående åtgärder för att förhindra frivilligas deltagande i inbördeskriget i Spanien m. m.

Härigenom förordnas, att lagen den 5 mars 1937 angående åtgärder för att förhindra frivilligas deltagande i inbördeskriget i Spanien m. m.¹, vilken lag gäller till och med den 28 februari 1938 eller den tidigare dag Konungen förordnar, skall äga fortsatt giltighet till och med den 28 februari 1939 eller den tidigare dag Konungen förordnar.

¹ Beträffande 4 § se SFS 1937: nr 275.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 januari 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FÖRSLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och handelsdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet och t. f. chefen för utrikesdepartementet, statsrådet Westman, fråga om *fortsatt giltighet av lagen den 5 mars 1937 angående åtgärder för att förhindra frivilligas deltagande i inbördeskriget i Spanien m. m.* samt anför därvid:

»Såsom angivits i proposition till 1937 års riksdag (nr 125), vilken ligger till grund för lagen den 5 mars 1937 (nr 61) angående åtgärder för att förhindra frivilligas deltagande i inbördeskriget i Spanien m. m., hava bestämmelserna i lagen utarbetats i anslutning till de förslag, som från den s. k. non-interventionskommittén i London framlagts för de europeiska staterna i syfte att begränsa stridigheternas omfattning i Spanien och minska risken för internationella förvecklingar. Lagen — i vilken genom lag den 28 maj 1937 (nr 275) gjorts viss ändring — äger icke giltighet längre än till och med den 28 februari 1938 eller den tidigare dag Konungen förordnar. Med stöd av lagen har såväl Kungl. Maj:t som, efter Kungl. Maj:ts förordnande, kommerskollegium utfärdat tillämpningsföreskrifter vilka gälla tills vidare så länge lagen är i kraft.

En genom non-interventionskommittén anordnad övervakning av efterlevnaden av förbud mot krigsmaterielexport till Spanien samt av de olika staternas åtgärder till förhindrande av tillströmningen av frivilliga trädde i tillämpning den 20 april 1937. Enligt den till grund för övervakningen utarbetade planen skulle övervakningen av Spaniens landgränser ske genom särskilda kontrollörer. Övervakningen av Spaniens och de spanska besittningarnas sjögränser skulle ske dels genom särskilda kontrollörer, som medföljde fartyg destinerade till spanska hamnar och i spansk hamn kontrollerade last och resande till Spanien, och dels genom patrullering av krigsfartyg, tillhörande Frankrike, Italien, Storbritannien och Tyskland. Den 23 juni 1937 förklarade emellertid de italienska och tyska regeringarna, att de ej längre vore villiga att delta i patrulleringen av krigsfartyg, och den 16 september 1937 meddelade de brittiska och franska regeringarna, att

de från och med samma dag återkallade sina krigsfartyg från patrulleringen. Denna har därmed helt upphört. Bestämmelserna angående ombordtagandet av särskilda kontrollörer å handelsfartyg på väg till Spanien tillämpas däremot alltjämt. Vad åter angår övervakningen av de spanska landgränserna meddelade portugisiska regeringen den 26 juni 1937, att den beslutit suspendera den genom brittiska kontrollörer handhavda övervakningen av den portugisisk-spanska gränsen. Franska regeringen vidtog den 13 juli 1937 motsvarande åtgärd beträffande landgränsen mellan Frankrike och Spanien. Endast gränsen till Gibraltar har därefter varit föremål för särskild övervakning.

I syfte att förhindra ett sammanbrott av övervakningssystemet framlade brittiska regeringen, i enlighet med ett av non-interventionskommittén lämnat uppdrag, den 14 juli 1937 ett förslag om stationerandet av kontrollörer i de spanska hamnarna, om evakuering av de icke-spanska deltagarna i inbördeskriget enligt en inom non-interventionskommittén tidigare utarbetad plan samt om beviljande i viss begränsad utsträckning av krigförandes rättigheter åt de båda parterna i Spanien efter det att evakueringen gjort väsentliga framsteg. Vidare framlade den för övervakningssystemets handhavande tillsatta byrån i London den 20 augusti 1937 ett betänkande med förslag i skilda hänseenden till stärkande av övervakningssystemet. På grundval av ett från fransk sida framställt förslag antog non-interventionskommittén den 4 november 1937 en resolution, enligt vilken det brittiska förslaget godkändes och de stridande parterna i Spanien anmodades medverka till evakuerings genomförande. Sedan brittiska regeringen på ett från non-interventionskommitténs sida lämnat uppdrag hänvänt sig till parterna i Spanien, hava dessa i slutet av november 1937 å framställningen lämnat svar, som ansetts möjliggöra fullföljandet av nu ifrågavarande bemödanden. I anledning härav har inom non-interventionskommittén utarbetats förslag till resolution i syfte att sätta i kraft den föreslagna planen. Denna plan avser ett bekräftande och en utvidgning i vissa hänseenden av den gällande non-interventionsöverenskommelsen, ett återkallande av utländska frivilliga från Spanien, beviljande under vissa omständigheter av krigförandes rättigheter åt de båda parterna i Spanien samt återställande och förstärkande av kontrollen. Förslaget är för närvarande föremål för behandling.

Med anledning av vad sålunda förekommit har inom justitiedepartementet upprättats förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 5 mars 1937 (nr 61) angående åtgärder för att förhindra frivilligas deltagande i inbördeskriget i Spanien m. m. Detta lagförslag — av innehåll att sistnämnda lag skall gälla till och med den 28 februari 1939 eller den tidigare dag Konungen förordnar — har därefter remitterats till kommerskollegium för inhämtande av dess utlåtande.

Kommerskollegium har förklarat, att det remitterade förslaget icke föranledde någon erinran från kollegiets sida.

Såsom nämnts utgår giltighetstiden av förenämnda lag med utgången av februari månad 1938. De skäl som föranlett vårt lands anslutning till non-interventionsöverenskommelsen synas påkalla, att lagen får fortsatt tillämpning. Giltighetstiden synes därför böra förlängas till och med den 28 februari 1939 eller den tidigare dag Konungen förordnar.»

*Departements-
chefen.*

Föredraganden hemställer därefter, att lagrådets utlåtande över ifrågasvarande lagförslag, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Wilhelm von Schwerin.

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 29 januari 1938.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet AFZELIUS,
regeringsrådet ASCHAN,
justitieråden FORSBERG,
SANDSTRÖM.

Enligt lagrådet denna dag tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 28 januari 1938, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om fortsatt giltighet av lagen den 5 mars 1937 (nr 61) angående åtgärder för att förhindra frivilligas deltagande i inbördeskriget i Spanien m. m.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsrådet Christer Gemzell.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

Wilhelm von Schwerin.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 4 februari 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och handelsdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet och t. f. chefen för utrikesdepartementet, statsrådet Westman, lagrådets den 29 januari 1938 avgivna utlåtande över det den 28 i samma månad till lagrådet remitterade förslaget till lag om fortsatt giltighet av lagen den 5 mars 1937 (nr 61) angående åtgärder för att förhindra frivilligas deltagande i inbördeskriget i Spanien m. m.

Med förmälan att lagrådet lämnat förslaget utan erinran hemställer föredraganden att förslaget måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sigrid Linders.